Ч. 230. Львів, середа дня 14. (27). жовтня 1909. Річник XIII.

Передплата
на »РУСЛАНА« виносить:
в Австриї:
на цілий рік . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . 5 кор.
на місяць . . 1·70 кор.
За границею:
на цілий рік: зі щоденною висилкою 7 долярів, або 12 рублів; з висилкою двічи в тижни $5^1/_2$ доляра, або 10 рублів; з висилкою що суботи $4^1/_2$ доляра, або 9 рублів.
Поодиноке число по 10 сот.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Руслановых псальмів М. Шашкевича

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских сьвят о $5^1/_2$ год. пополудни.
Редакция, адміністрация і експедиция »Руслана« при ул. Оссолїньских ч. 11. (партер) (фронт від ул. Тихої). Експедиция місцева в Аґенциї Соколовского в пасажі Гавсмана.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє.—
Рекламациї неопечатані є вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймаюо-ся по цїні 20 с. від стрічки, а в „Надісланім“ 40 іч від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Релїґія і школа.

(Статя надіслана).

Церков і школа се два чинники, які повинні із собою годити ся, щоби осягнути цїль остаточну.

Кожде непорозуміне між ними спричиняє в них застій і розстрій. В інтересї отже як душевного так і тїлесного добра народа повинні ми церкву і школу берегти перед того рода ударами, котрі можуть їм заподїяти блудні теориї т. зв. вільної школи. Она радаб усунути церкву а тимсамим і віру — щоб і дух єї не пах, а якраз віра є тою зьвіздою, що осьвічує народови дорогу до неба, а знанє є скарбом, що має єму помагати в тім житю.

Наколиб хто гадав, що виключна цїль школи полягає в тім, щоби научити читати і писати, дуже милив би ся.

Рівнож хибним, зглядно недокладним мірилом стану осьвіти народа, — як се є само лише знанє читаня і писаня. Ми повинні на стан осьвіти дивитись із точки моралї. Ту треба глянути і на статистику обичайности. Вправдї она є лише неґативним образом стану, бо дуже богато морально добрих дїл усуває ся з під статистичного помічуваня, а навіть і ті ріжні гуманїтарні акти, про які згадує ся, не дають можности дослїдити їх понук, длятого предметом моральної статистики є число злочинів і переступств.

А ось що каже статистика злочинів і переступств:

В Австриї в роках:

	1891	1892	1893
було	34.462	36.376	33.958

случаїв, з того випадає:

на 60% тих, що уміли читати і писати в р. р.	1891	20.288
	1892	21.160
	1893	20.747
на 40%, що не уміли нї читати, нї писати	1891	14.174
	1892	15.216
	1893	13.211

З тих чисел бачимо, що само читанє і писанє не є запорукою моралї.

Рівнож і само лише висше образованє не є успішним середником обичайности — се дасть ся леґко доказати з неодностайних вислїдів в ріжних краях. Так в Австриї один засуджений з висшим образованєм припадав на 300 осуджених з низшим образованєм, а в Угорщинї вже один на двайцять. Се не простий случай. З тих чисел видно, що до обичайности не вистане лише само знанє читаня і писаня, не вистане і висше образованє, наколи там не буде ще инших пружин, инших понук, а якраз треба дуже сумнїватись, чи для поступу школи і обичайности було би найпотрібнїйше усуненє науки релїґії.

Противники релїґії хотїлиб заповнити чимсь ту прогалину, колиб удалось їм усунути науку релїґії і от що висувають на єї місце: — плеканє штуки в школї і житю. І ми католики не маємо нїчого проти сего, щоби защіплювати в народї любов до штук, котрі церква вже здавна взяла на свою услугу, лишень застерегаємось проти пересади в тім напрямі. Помиляють ся дуже вороги, коли гадають, що се вповнї заступить релїґію. Найзнаменитший твір природи являє ся дочасним, замкненим в границях місця і часу; а твір штуки хотяйби і без найменшого закиду, представляє лише частину того сьвіта, сего красного обману і по кількох скорих хвилинах — а в разї більшого артистичного одушевленя по кількох годинах відсилає гонячого за красою і гармонїєю до зимної і не красної дїйсности. Се незадоволенє не дасть ся нїчим усунути, як лише релїґією і длятого то Нїцше приневолений був признати, що цїла оглада нашої культури служить лише на се, щоби в людях розбуджувати ще більше релїґійне чувство. Рівнож годї релїґію заступити самим плеканєм лїтератури. Лїтература може чоловіка ублагороднити, о скілько она є добра, о скілько переносить чоловіка в моральночисту атмосферу, тратить однак ту здібність, скоро лише віддалить ся від християньскої етики, але хотяйби і так, то, чи можливо в народній школї брати лектуру в такім обємі, щоби з неї можна було випроґадити хотяйби лише зарис якоїсь моральної системи?

Лектура не повинна релїґію виперати, але бути єї помічницею. Через се она не понизить ся, а навпаки вивисшить ся, виідеалїзує ся.

В т. зв. вольнодумних чи поступових часописях можна рівнож вичитати, що науку конфесийної релїґії можна заступити наукою моралї. Однакож нїяка моральна реґула не в силї промовити так до людскої душі, як християньска релїґія. Природна етика се лиш думанє про моральне житє, релїґійна етика містить в собі і спонукуючу причину, она є самим моральним житєм.

І чомуж усувати ту релїґію? А бо кажуть: »Релїґія се річ приватна і длятого наука релїґії не належить до прилюдної школи«.

Що релїґія є річ приватна, се правда, бо се приватна річ кождого уладнати свої відносини до Бога, і поступати після приписів свого ісповіданя або нї. Але се лиш половина правди, бо наше християньство є також річ загалу. Чоловік не є лиш осібняком сам для себе, але і суспільною одиницею, а засади християньскі єствують не лише для него яко одиниці, але мають знайти вираз в суспільнім ладї. Суспільність наша, складаючись з католицких одиниць, має обовязок бачити на те, щоби їх дїти виховувано після їх переконань. Пропаґованє отже вільної школи через одиниці є протизне цїли широких верств і мусить стрінутись і в нас з рішучим протестом.

Зрештою наші приклонники вільної школи повинні се собі запамятати, що їх домаганя є не лише гріхом супроти релїґії, але і злочином супроти национальної справи. Релїґія се той чинник, що нас здержав і здержує від асиміляциї. Гляньмо до шкіл в наших містах і місточках. Приходять дїти родичів, несьвідомих своєї национальної справи, які густо-часто не уміють навіть говорити по руски, які доперва на годинї релїґії від о. катехита научать ся і говорити і молитись по руски. Поволї, поволї, они починають почувати себе Русинами, шанувати і цїнити свою мову, любити свій обряд, свій нарід — а небудь релїґії в школї і та дитина булаб для нашого национального катастру пропаща.

Вільно ріжним Гокам робити »гокус-покус«, але не вільно годитись з тим нам католикам Русинам, анї не вільно чогось подібного бажати і щось подібне пропаґувати тим, що є приклонниками тих Гоків, Массариків, Феррерів — наколи не хотять наганяти своїх несьвідомих братів в ряди наших асиміляторів.

о. М. Л.

Полїтичний огляд.

Австро-Угорщина.

Полїтичне і парляментарне положенє запутало ся незвичайно. Полїтичні круги в славяньскім і нїмецко-поступовім таборі числять на се, що наколиб Мадярам зроблено військові уступки, тодї пересиленє дійшло би до великого заостреня і тому згадані круги полїтичні вже тепер ладять ся, щоби вихіснувати се для своїх цїлий. Чеські дневники, котрі запевняють, що мають вісти з найлїпшого жерела, числять напевно, що ґр. Андраші дістане такі уступки, а бар. Бінерт буде приневолений піти у відставку. Навіть подають яко речинець першу половину листопада, хоч ті часописи вже на тиждень перед відкритєм держ. ради давали вже відставку бар. Бінертови. Про запутанину в парляментарних кругах сьвідчить се, що одні посли бажалиб зміни системи без огляду на личности, инші знов „обміни мозків“, треті знов урядничого мінїстерства, четверті переходового кабінету, знов инші „строго безсторонного мінїстерства“ з поза парляментарних кругів ітд.

Але так само, як в „Славяньскій Єднотї“ розбігають ся погляди про сї справи, так і в нїмецко-вольнодумнім таборі кружляють тепер всякі поговори про зміни в мінїстерствах. В тих всїх поговорах можна добачувати певний вплив також мадярских рук, котрі глядять в Австриї такої коалїциї, котра не супротивлялаб ся військовим уступкам в користь Мадярів. Як впливає також буйна фантазия на такі здогади, показує вість розтрублена в N. fr. Presse про подорож д-ра Ґессмана до Праги, котрого вже називає батьком нової коалїциї, коли тимчасом др. Ґессман поїхав на відкритє нової реальної школи до Вайдгофен.

N. Pester Abendblatt запевняє, що в угорскім пересиленю послїдував рішучий зворот. В середу має відбути ся рада мінїстрів, на котрій Кошут заявить, що єго переговори не довели до нїякого успіху, і що не можливо сповнити бажанє монарха висловлене на коронній радї що до удержаня коалїциї. Budapester Tagblatt так само запевняє, що в Угорщинї нїхто не вірить в можливість коалїциї.

Тимчасом „Egyetertes“ мав одержати нїби то „з військових кругів“ вісти про уступки, які цїсар готов зробити ґр. Андрашому в такім напрямі: 1. независимість гонведів, 2. окремішний обсяг дїланя мінїстра гонведів, 3. повна рівність що до емблємів і відзнак, 4. мадярска службова мова в угорских полках. На основі тих уступок

мало би бути утворене дуалїстичне правительство.

Однак христ. сусп. Reichspost заперечує, начеб монарх мав дати такі обіцянки. Провідники национальних сторонництв (Сербів, Словаків, Румунів) відбули нараду і однодушно ухвалили, що зближенє Сербів до независимців осуджують яко вельми шкідливе і обстають при своїх давних ухвалах, котрі протестують проти всяких змагань до розірваня економічної і військової єдности.

Той сам дневник подає розмову з провідником угорских Румунів послом Люкачію, котрий вказує на се, що всї угорскі сторонництва змагають до здїйсненя двох ідей: мадярскої верховлади і державної самостійности на всїх областях. Всякі уступки ведуть до вкороченя коронних прав і ослабленя спільности, а се змагає до здїйсненя кошутівского ідеалу — до персональної унії. Для того вважає конечною потребою, щоби Румуни відбули загальні народні збори хоч би за границями держави і ухвали сих зборів подали в пропамятнім письмі до відома монарха. В тім письмі належалоб представити, що одиноким способом, що веде до поправи відносин в Угорщинї, є загальне, рівне, тайне і пряме право виборче.

Заграниця.

Цар Никола II. заїхав щасливо до Раконіджі. На ґалевім обідї в єго честь взніс італїйский король тоаст, в котрім з радостию повитав царя яко гостя Італії, позаяк царскі відвідини скріплять щиру приязнь і усталять згідність цїлий, що лучать оба народи, правительства і краї. Спільність інтересів і чувств симпатиї, котра віджила супроти повних посьвяти дїл хоробрих російских моряків в часї останнїх нещасть, які навістили Італію, спричинили зближенє Росиї і Італії до себе. Російский і італїйский нарід пізнали себе і зуміли себе оцїнити, а проявило ся се в дїлї, якого довершили з иншими державами в цїли удержаня мира. Король заявив дальше, що вірить кріпко, що се співдїланє зможе удержати і зміцнити дїло мира, се добродїйство для обох народів. Опісля ще раз дякував за відвідини, виразив жаль, що цариця, якій желає здоровля, не могла прибути і взніс тоаст на честь царя, на славу єго правлїня, на здоровлє цариці Мариї Теодоровної і цариці Александри Теодоровної і цїлої царскої родини, а також на славу і щастє Росиї. Музика заінтонувала російский гимн.

Цар Никола відповів в французскій мові, що сердечність, з якою єго принято, тїшить єго вельми. Сї відвідини походять з горячого бажаня, яке мав вже давно. Жалував, що стан здоровля цариці не позволив їй прилучити ся до сеї подорожі. Дякував за відвідини, які італїйский король зложив в Петергофі, а котрі цар заховав мило в памяти. Сердечне принятє, яке стрінуло єго в Італії і спільність поглядів і інтересів, які лучать оба доми, правительства і краї відповідає щирій приязни і живій співучасти, котру Росия взяла в нещастю, яке навістило Італію в останнім роцї, а відгомін тих чувств, що розніс ся по Італії, є явним доказом симпатиї, що лучить оба народи. Цар вірить кріпко, що правительства будуть старати ся удержати сю симпатию і що через співдїланє, оперте на взаїмнім довірю, не лише осягнуть зближенє Італії до Росиї, що лежить в обопільнім інтересї обох держав, але причинять ся рівнож до удержаня мира. Цар взніс тоаст на честь королевої Єлени, королевої Марґарети, цїлого дому і на велич і щастє краю. Музика інтонувала італїйский гимн.

Tribuna пише в вступній теплій статї, підносячи значінє відвідин царя, що тїснїйше порозуміне між Італією і Росиєю не суперечить теперішній системі союзів; противно, оно буде мало вплив на цїль, якою руководять ся всї порозуміня в справі признаня віддїльних інтересів, котрі стоять в згодї з загальними. Дневник вказує на те, що сеї самої думки є виднїйші дневники Австро Угорщини і Нїмеччини. Добрі відносини між Італією і Росиєю мають на цїли удержанє мира і торговельних відносин обох країв.

Tägliche Rundschau, обурена бомбастичними і немудрими статями Новаго Времени і инших російских шовінїстичних дневників, пише у вступній статї, що після тих же російских дневників відвідини царя мають знївечити тридержавний союз і відірвати Італію раз на все від Нїмеччини і Австриї. Они зображають царску подорож яко триумфальну їзду. Ся подорож причиняє лише клопоту державам, крізь які цар їде, бо на них спадає одвічальність за єго житє, а впрочім виглядає она радше на соромну утечу перед мстивою рукою власних підданих.

„Биржевыя Вѣдомости“ пишуть, що Росия не має наміру розбивати тридержавного союза, бо кінчить ся він з 1919 р. і Італія остане в нїм дальше, коли то буде їй догідне. Свобода рухів Італії в тім союзї дає їй спромогу на сердечне зближенє до Росиї. Ідентичні інтереси на Балканї вимагають економічного зближеня. В Раконіджі уносить ся дух мира.

В Грециї відносини щораз то більше грізні. Недавно цїла атеньска залога вийшла в друге поза місто, тепер офіцирский союз жадає усуненя всїх дотеперішних грецких послів при европейских дворах і на становленє нових. Крім сего підніс він буджет з помочию відданого собі парляменту до 135 міл. драхм, що для так слабого краю під фінансовим зглядом, як Греция, є катастрофою. Але на провінциї бурить ся вже нарід проти надужить тих диктаторів, а Греция находить ся в передодни революциї. Розходять ся вісти, що король Юрий задумує зложити корону і жити у свого брата, короля Данії, яко приватний чоловік.

Огляд часописий.

(„Буковина“ про пересиленє в українсько-рускім клюбі. — „Рада“ з нагоди нової сесиї російскої думи).

В останних числах подали ми за віденьскими дневниками вісти про пересиленє в укр.-руск. парляментарнім клюбі. „Дїло“ окрім полєміки з „Буковиною“, яку завело було з нагоди можливої злуки буков.-руск. послів з укр.-руск. клюбом, обмежило ся лише до ляконїчних телеґрафічних звісток, дипльоматично прикрашених жіночими недугами. Отже про сю справу заговорила основно „Буковина“ і ми наводимо сю статю, бо она кидає цїкаве сьвітло на відносини в укр.-рускім клюбі, а також на відносини бук.-руских і галицко-руских послів.

„Отже парляментарний клюб українських послів з Галичини, пише „Буковина“ не буде працювати разом з буковиньскими українськими послами. Як з кінцем останної сесиї так і на будуче будемо мати у Відни два осібні українські клюби. Тим, що старав ся о злуку сих клюбів в одну цїлість, був в першій мірі голова галицко-українського клюбу п. Романчук. Коли в своїм часї буковиньскі укр. посли виступили з спільного клюбу укр. послів, предложив п. Романчук галицкому укр. клюбови своє рішуче жаданє, щоби найдалї до осени наступила знов злука всїх укр. послів (крім социялїстів) в однім клюбі. Се жаданє предложив п. Романчук свойому клюбови з тим застереженєм, що він зложить гідність голови укр. клюбу галицких послів, коли ся злука до сего часу не вдасть ся.

„І справдї, вже небавом по виступленю буков. укр. послів із спільного Буковинцям і Галичанам українського клюбу, почались переговори між обома сторонами що до поновної злуки. Посол Николай Василько заявив, що він і єго товариші злучать ся знова з українськ. галицкими послами, коли забажає собі сего весь укр. клюб галицких послів. Маючи таку відповідь, п. Романчук визначив речинець свому клюбови, в якім він мав єму подати остаточну відповідь в в тій справі. Відповідь — знана. Консеквенция яку витягнув п. Романчук з сего рішеня свого клюбу, також вже знана. Він зложив гідність голови укр. клюбу галицких послів.

„Новим головою має стати по резиґнациї пос. Романчука або голова галицкого соймового укр. клюбу п. Евген Олесницкий, або п. Кость Левицкий, голова национально-демократичної української партиї в Галичинї. О скілько нам відомо, пос. Евг. Олесницкий не схоче принятисего так важкого обовязку, отже головою клюбу галицких Українців в парляментї буде мабуть пос. Кость Левицкий.

„Посол Кость Левицкий має славу дуже спосібного, поважного і енерґічного посла, питанє лиш, чи постійно буде відноситись до него гал. клюб з таким загальним поважанєм, яким тїшив ся в клюбі давний голова, п. Романчук. Коли новому голові вдасть ся повести щасливо полїтику галицких Українців, то се буде великою нашою радостю, бо розвій галицкої України є сильною підвалиною для будучої долї всеї України.

„Особисті добрі відносини між послом Васильком і послом Костем Левицким, який за давних часів в спільнім ще клюбі разом з послом Олесницким належав до приклонників полїтичної тактики теперішного голови буковиньско-українського клюбу, кажуть нам тим більше надїятись, що оба укр. клюби в парляментї будуть жити в найкрасшім порозуміню і в богатьох хиаа справах будуть згідно поступати“.

А цїкаво також почути відправу, яку „Буковина“ дала „Дїлу“ за єго напасти.

„Безпосередно вяжеть ся з тою справою коментар „Дїла“, яким привитало оно неможливість злуки обох укр. клюбів. Першим арґументом „Дїла“ проти такої злуки є се, що; мовляв, „становище укр. бук. послів занадто прихильне до правительства“. Наші посли не боронять нїякого правительства тому лиш, що се правительство. Своє становище зглядом правительства реґулюють наші посли після того, як се правительство відносить ся до нас. Коли правительство, так як тепер на Буковинї, не ставить нам нїяких колод в нашім розвою і сповнює наші жаданя, тодї наші посли очевидно не мають нїякої рациї воювати з ним. З принципіяльною війною з кождим правительством не годимось ми так само, як не годимось на принципіяльну згоду з кождим правительством. Признає се вже по части само „Дїло“, бо коли в 232. єго числї наші посли були аж „занадто прихильні правительству“, то в 233 ч. „Дїла“ належать они вже лиш до „услівних“ прихильників правительства. — Другим арґументом „Дїла“ в тій справі є се, що буков. укр. посли, так як Поляки в Галичинї(!) є за розширенєм компетенциї соймів, опертих на национальній автономії. Відповідь наша на се така: Передовсїм Поляки хочуть ширшої автономії для теперішного свого сойму. А відтак: розумною полїтикою дійшли ми на Буковинї до сего, що в нашім соймі зломили ми волоске всевладне пановане і тепер проти їх 23 послів мати мемо вже 17, причім Українець мусить бути заступником маршалка краєвого а всї вибори в соймі нашім, опертім на национальнім катастрі, мусять відбувати ся на підставі национальних курій причім такі справи як громадскі, шкільні ітд., коли они відносять ся лишень до нашої, нациї мусять мали в нашім соймі лиш українського референта. Так само лиш украньскі посли будуть мати у нас право (на підставі §. 31 а нового закона про устав краєвий) рішати в справі придїлюваня учителїв і урядників в призначених для Українців школах краєвих і взагалї краєвих інститутах. Не улягає далї нїякому сумнївови, що вже небавом, як роздїлили ми тутешний учительский семінар і міскі народні школи на национальні віддїли, так роздїлимо теж і нашу раду шкільну краєву та раду культури краєвої. Питаємось отже, чи всьо се не є поважним і випереджуючим Галичину кроком до национальної автономії взагалї і чи ми в такім положеню маємо боятись национальної ширшої автономії нашого сойму? А впрочім, чиж справдї национально-територияльні автономії, якої жтдає собі „Дїло“ (ми також), так дуже противить ся жаданє широкої автономії соймів? Скаже нам „Дїло“, що Галичина то не Буковина; однак коли ми, так ще недавно без нїяких майже прав, нинї дійшли вже до сего, що не боїмось ширшої автономії нашого сойму, то чиж се галицким Українцям рішучо нїколи не може вдати ся? А коли і так, то сьміємось ще поспитатись: чи і сей наш погляд в користь ширшої автономії соймів проти державного централїзму є повторюванєм австрийско-правительственного диктату? Чиє жаданє стоїть близше до правительственних намірів: наше, чи „Дїла“? Очевидно най не думає „Дїло“, що ми вважаємо вже єго і єго моральних батьків правительственним ехом, так як оно се нам підсунути хотїло. — Третим ар-

ґументом „Діла“ є се, що, мовляв, „Буковина“ заповіла, що бук. укр. посли будуть силою викидати галицких послів з парляменту за обструкцию. Тішить нас сей дотеп „Діла“. Однак завважимо, що викидати послів з салї а противитись обструкциї се ще не то само, і коли ми написали, що наші посли мабуть будуть навіть старати ся зломити обструкцию, то з сего ще не виходить, що мають они се робити непарляментарним способом — з тої лиш рациї, що в справі урухомленя парляменту є они того самого погляду, що социял-демократи, чи христ.-социяли а хтось там з останних вихопив ся, що і викидати послівне було би недобре. Та ми сподїваємось, що і в переконаню „Діла“ сей арґумент єго належить до рубрики, над якою наші часописи пишуть звичайно: сьмішне.

(Конець буде).

Просимо відновити передплату.

Новинки.

— **Календар**. В середу: руско-кат.: Параскевії; римо-кат.: Савини. — В четвер: руско-кат.: Лукіяна; римо-кат.: Симеона і Юди.

— **На памятник Т. Шевченка в Київі** жертвував правит. радник Олександер Барвіньский 100 пар картин укр. артиста Сластьона (одна зображає Шевченка в домовині, друга Могилу Шевченка над Дніпром) виконані в артист. інституті Анґерера у Віднї у величині 24+30 cm. Сї картини надають ся вельми для окраси комнат і народних Читалень. Ціна одної пари (обидвох картин) вельми низка, бо 80 сотиків без пересилки а 1 корона з пересилкою franco. Розпродажи підняла ся Книгарня Наукових. Тов-а ім. Шевченка у Львові, Ринок 10, до котрої треба звертати ся. Весь чистий прибуток 60 корон буде пересланий на памятник Тараса Шевченка в Київі.

— **З Борщівщини**. Дня 17. с. м. відбуло ся в Мушкатівцї коло Борщева велике віче при участи до півтора тисячі селян. Др Юл. Олесницкий мав політичний реферат а др. Д. Савчак економічний. По рефератах віче ухвалило резолюциї з жаданєм соймової виборчої реформи на основі загального, тайного, безпосередного і рівного права голосованя, роздїлу Галичини на часть руску і польску, роздїлу кр. Ради шкільної, руского університету і основаня в Борщеві державної рускої ґімназиї. Від 1. вересня с. р. є в Борщеві приватна польска ґімназия, якої управителем є проф. Дропйовский зі Львова. До І. кляси вписало ся найбільше жидів, а лише 4 Русинів і 16 Поляків. Ґімназию удержують жиди. Що до просьвітної орґанїзациї то борщівский повіт належить до тих повітів, де є розмірно найбільше читалень „Просьвіти“, хоч не всї они як слїд розвивають ся. В повітї є також кільканайцять пожарних „Соколів“ і »Січей«. З поміж „Соколів“ найлїпше зорґанїзовані є в Озерянах і в Глубічку. Наші борщівскі орґанїзатори не доцїнюють значіня українського Сокільства і зовсїм не звертають на него уваги. Коли однак хочуть поставити повіт на тім щебли, що Стрийщина, то най заложать в Борщеві філїю „Сокола“, яка була би осередком повітової сокільскої орґанїзациї. По виробленю між селянами послуху і карности всьо инше дасть ся перевести. Молочарскі спілки якось у нас не можуть приняти ся. Першу молочарску спілку заложено в нашім повітї в Глубічку і она добре розвиває ся. Заложена в Борщеві перед роком молочарска спілка доси ще не війшла в житє. Народна праця в Борщівщинї спочиває на кількох одиницях з Борщева і в повітї. Годї проте дивувати ся, що всьо не так складає ся, як бути повинно. Богато вже зроблено тим, що в Борщеві здвигнено величавий „Народний Дім“. Поволи при Божій помочи зробить ся більше. — *Свій*.

— **Депутация з Яворівщини** була оводї у Віднї у міністрів просьвіти і скарбу в справі отвореня держ. рускої ґімназиї в Яворові а поки що надїленя теперішної приват. рускої ґімназиї правом публичности. Речником депутациї був п. Буґель, нотар з Краківця. Оба міністри приняли депутацию прихильно. Міністер скарбу др. Білїньский розмовляв з депутациєю по руски.

— **Кличуть вже**: Polizei! „Моск. Вѣд.“ задзвонили на тревогу, закликаючи уряд до репресий проти українських „Просьвіт“ на Українї, яких московска рептилька вважає за „общество политическаго характера“. В тому, що „Просьвіти“ хотять навчати український люд єго рідною мовою, „М. В.“ бачать бажанє „отколоть отъ русской народности въ югозападномъ краѣ и на югѣ Россіи часть населенія и создать изъ нея новую „украинскую народность“. На думку ґазети на Українї нема Українців так само, як нема і Поляків і через те уряд, закривши київску „Осьвяту“, мусить визнати „неправильною и регистрацію „украинскихъ“ обществъ, дальнѣйшему существованію которыхъ долженъ быть положенъ конецъ“.

— **Характеристика д-ра Івана Гриневецкого в »Галичанин ї«**. Колишний голова віденьскої „Січи“ і директор українського театру, пізнїйший співробітник „Галичанина“, а тепер шеф-редактор „Прикарпатской Руси“ закинув „Галичанинови“, що він трийцять лїт „издѣвался“ над своїми читачами. На се відповів „Галичанинъ“ дуже цїкавою характеристикою д-ра Ів. Гриневецкого, яку подаємо в цїлости: „Ну, что же въ такомъ случаѣ говорьть о главномъ редакторѣ „Прик. Руси“, д-рѣ И. Л. Гриневецкомъ? Вѣдь онъ также большее время состоялъ сотрудникомъ „Галичанина“, значить онъ также издѣвался надъ его читателями. Да, хорошее свидѣтельство нравственности выдаетъ „Прик. Русь“ своему шефу! Скажеть, быть можетъ, „Прик. Русь“: дръ Гриневецкій, состоя сотрудникомъ „Галичанина“, былъ въ заблужденіи, но когда спохватился, наплевалъ на него. Если такъ, то гдѣ-же ручательство, что д-ръ Гриневецкій и теперь не въ забдужденіи, тѣмъ болѣе, что онъ довольно часто блуждаетъ: заблудился въ вѣнскую „Січ“ — наплевалъ на нее; заблудился въ украинскій театръ — тоже наплевалъ: заблудился въ бурсу „Народнаго Дома“, въ Ставропигію, въ редакцію „Галичанина“, говорятъ, что еще куда-то, — и на все наплевалъ, такъ что, быть можетъ, завтра наплюетъ и на „Прик. Русь“, и на „Народный Совѣтъ“, и на русскую идею“. „Галичанинъ“ добре знає своїх людий і ледви, чи сим разом помиляє ся...

— **В черновецкім** нїмецкім театрі виступила позавчера в »Бароні циганьскім« як стало заанґажована співачка п-ї Фільомена Лопатиньска і заімпонувала своїм гарним голосом. Безперечно є она тепер найлїпшою співачкою в черновецкім театрі.

— **Париский конґрес шкільної гіґієни**. В суботу 16 с. м. відбуло ся під проводом віцепрезидента краєвої Ради шкільної, д-ра Дембовского, яко почесного віцепрезеса австрийского комітету париского конґресу для шкільної гіґієни, засїданє екзекутивного комітету, вибраного галицким комітетом. Взяли в нїм участь радник двора др. Йосиф Мерунович, проф. Павло Кучера, краєвий інспектор шкіл Казимир Брухнальский, проф. др. Михайло Коцюба, старший інжінер Альфр. Бронєвский, санїт. інспектор др. Ад. Кун, др. Влад. Гойнацкий, проф. др. Люд. Биковский. В часї двогодинних нарад обмірковувано обсяг і рід приготовляючих праць та ухвалено роздїлити їх між поодиноких референтів, котрі звернуть ся до відповідних корпораций, товариств і осіб, щоби позискати їх участь в париській виставі, та віднести ся до центральних властий о відповідну підмогу, яка має улекшити подорож на конґрес учасникам з учительских і лїкарских кругів.

— **Число студентів на австрийских унїверситетах в лїтнім півроцї 1909** виносило 22.950; з того 21.328 мужчин а 1622 дївчат. Після подїлу на видїли було: 10,546 правників, 7.266 фільософів, 3686 медиків і 1552 богословів Фреквенция на поодиноких унїверситесах була така: Відень 6.372 слухачів, Прага (ческий унїв.) 3.675, Львів 3639, Краків 2747, Градець 1818, Прага (нїмецкий унїв.) 1502, Інсбрук 1050, Чернівцї 925, Оломунець 172 і Сольногород 49.

— **Клопоти американьского президента**. П., Тафт, президент Зединених Держав, є такий грубий, що єго обємистість викликувала підчас єго останної подорожи до західних провінций комічні пригоди. Підчас пира в Канзас Сіті силував ся Тафт надармо сїсти на кріслї, зробленім умисно для него. Треба аж було відрубати сокирою поруче і тодї міг президент сїсти на кріслї. В Кольорадо Спрінґс завалило ся ліжко під Тафтом. На однім з вершків скалистих гір втїшив ся був Тафт немало, коли побачив, що замість 340 важив „лиш“ 328 фунтів. Але радість єго розвіяла ся борзо, коли єму сказали, що вага зменшила ся лиш длятого, що він тут знайшов ся на висотї о 2 кільометри висшій, як висота Вашінґтова понад рівнем моря.

— **Господарскі вісти з Урраїни**. Осїнь без дощів не тїшить селян хлїборобників в Полтавщинї. Через посуху мало не з самого початку серпня вже не стало пасовиска для худоби, бо геть все повисихало, а тепер нїяк не можна сїяти озимини. Жито позасївали тільки великі економії, та й не всї і не так багато, як булоб бажано. Дощі, що перед двома тижнями перепадали, не дуже розмочили землю. Зате багато декого они підвели, — багато селян кинулись зараз після них сїяти жита. І тепер, як переказують з сїл полтавского повіту, здебільшого і праця людска і зерно пропали марно. Озима пшениця, кажуть, спершу місцями була гарна, але останнїми часами, нпр., у деяких людий байрацкої волости, она зачинає жовтїти. — По деяких повітах в Київщинї озима пшениця виглядає добре. Тільки місцями она трохи кепска. Втїшні вісти надходять з багатьох місцевостий васильківского пов., бердичівского, липовецкого, радомисльского, таращаньского, уманьского й чигириньского. При кінцї місяця вересня пашня вже була 4 вершки заввишки. Надто гарна пашня по економіях, де хазайство ведеть ся далеко красше, нїж у селян. — Журнал „Юго-восточный хозяинъ“, зупиняючись на питаню про зачепад українського скотарства й про дорожнечу мяса, яка поруч з сим усе йде в гору, се низькими цїнами на худобу на торгах. Так, на доньских ярмарках пуд худоби коштував сеї осени від 3 карб. 75 коп. до 4 карб. 25 коп., а на столичних ринках ся цифра виростає до 7 карб., себ то майже двоє. Розуміє ся, при такій системі не можна вимагати від господаря, щоби він розвивав своє господарство на цїлком рациональній основі, бо він не має цїлком зорґанїзованої, вільної від усякої спекуляциї продажі. Досить зазначити, що сього року деякі скотарскі райони, де лихо вродило сїно, мусять лїквідували частину своєї худоби по низкій цїнї, чого не моглоб бути при добре зорґанїзованій продажі.

— **Клопіт з »чудотворним« рабіном**. З Вижницї на Буковинї доносять, що межи тамошним рабіном Гаґером а кагалом прийшло до непорозуміня. Рабін Гаґер належить до „чудотворних“, яких є немало у східній Галичинї і на Буковинї. Рабін загрозив переселенєм до Снятина, де — як кружляють вісти — пос. Мойса мав єму обіцяти вибудованє окремої палати. Але з утратою рабіна чудотворця Вижниця втратила би до 300.000 К річно. Проте на внесенє православного пароха о. Семанюка гром. рада Вижницї ухвалила вислати до рабіна депутацию з просьбою, щоби остав у Вижницї. Депутация з бурмістром була дїйсно в четвер у рабіна Гаґера, а іменем депутациї промовляв о. Семанюк. Рабін подякував за доказ памяти і обіцяв дати відповідь до кількох днїв. — Подаємо сю вістку за Kurjer-ом lwows. і не можемо вийти з дива, як в такій справі міг бути речником депутациї християньский сьвященик. Се можливе хиба лише між православними попами.

— **Відрікають ся шовіністів!** Дотично нашої новинки п. з. „Бойкот Русинів у Львові“, поміщеної у вчерашнім числї, присилає нам п. Мариян Лясоцкий, властитель реставрациї Баєра, спростованє, що годинникар і радний міста Ян Зельтенрайх вже не є з ним в спілцї реставрациї.

— **Дорога скрипка**. Звісний скрипкар Вілле Бурместер купив у фірми Баєрляйна в Берлїнї скрипку Страдівария з 1717. роцї за 100.000 марок.

Оповістки.

— **Іменованє**. Міністер торговлї іменував почт. контрольора Алекс. Лукавецкого в Чернівцях І, старшим почтовим контрольором в тім самім урядї.

— **Віче в Войнилові**. В недїлю дня 31. с. м. відбуде ся в Войнилові під голим небом народне віче з таким порядком дневним: 1) Соймовий і парлям. звіт. 2) Реферат в справі нехтованя прав рускої мови судами взагалї, а особливо повітовим судом у Войнилові. 3) Справа нехтованя рускої мови по инших урядах (по школах і на зелїзницї). 4) Внесеня та інтерпеляциї.

— **Конкурс на запомоги з фонду А. Бончезского**. Відповідно до запомог фондацийного акту оголошує ся отсим конкурс на чотири зворотні запомоги з фонду пок. Антона Бончевского в сумі 700 К разом, призначені для студентів унїверситету сьвітских факультетів. Кревні фундатора мають першеньство. Надїлений запомогою має підписати реверс, в якім зобовяже ся звернути побрану запомогу фондови, скоро лише зможе. Удокументовані поданя належить вносити на адресу видїлу Наук. тов-а ім. Шевченка у Львові (ул. Супіньского ч. 7) до дня 20. листопада 1909 р., а на їх зворот залучити марку на 45 сотиків.

НОВООТВОРЕНИЙ
МАҐАЗИН БЛАВАТНИХ ТОВАРІВ
полотна і столового біля
під фірмою
Роман Моравский
ЛЬВІВ, ул. Сикстуска ч. 2.
(ріг Кароля Людвика 11).
Почуває по найнизших цїнах новости на костюми, сукнї, шляфроки, шовки, вельвети, гальки, хустки, шалї і т. д. — Пробки на жаданє franco. 99(1—2

З прогульки в гори.

(Дальше).

Двемброня під Чорногорою 11/8. 1909.

Минула ніч в колибі під Марішевскою але нинїшнїй день було для нас найтруднїйше перебути. Хотяй в колибі було і просторо і тихо, хотяй крівля з кори і стїни доволї хоронили нас від дощу і вітру, то однак задля значного холоду ми не могли в повнї користати з випочинку. Справдї ми мали манти, але они були перемочені і для того треба було їх розвісити над ватрою, щоби троха присохли. Окрім того я побоював ся, що лишена сама собі ватра розложена в колибі може запалити наш притулок і що ми останемо на слотї, мрацї і вітрі без нїякого приюту. Тому що хвиля котрийсь з нас вставав поправляв ватру, обертав пелерини мокрою стороною до огню і через отвір лишений на передї для диму заглядав на небо чи не видно зір, чи не випогоджує ся. А погода змінювала ся безнастанно. Раз можна було видїти велику часть неба чисту від всяких хмар, засїяну зорями. За те другий раз не треба було навіть в небо позирати, бо падаючих на ватру шипіт і тупіт капель дощу докладно звіщав нас про стан погоди. Коли на виднім кавалку неба хмари усунули ся до половини, відслонюючи кілька зір засунених якоюсь неначе прозорою заслоною, тодї очи наші вдивляли ся в ті зірки пильно і уперто, вичікуючи цїлковитого розясненя небозводу. Тимчасом образ зір ставав найчастїйше чим раз більше і більше млавий. Яснї, моргаючі небесні точки ховали ся, одна по другій за мрачну ослону і небавом послїдна звізда сховала ся за хмару, а сьвіжий „капустячок“ позбавляв визираючого всякої надії на погоду. Зневірені клали ся ми назад на своє місце на землю, обертаючи ся до ватри, щоби троха загріти ся. Над ранком прилучила ся ще до того всього журба, що зібране вечір паливо не вистарчить до рана і що ми будемо приневолені зачати палити звої лубу (кори) які хоронили вхід до колиби перед можливим нападом непрошених гостий. На щастє схід сонця застав ще спору ватру в колибі так, що можна було зварити при нїй ще снїданє. Рано при снїданю ми склали нараду над питанєм, що далї робити. На нарадї постановлено, що не зважаючи на дощ маємо іти в верхи. Яко понуку подано, що сегорічні дощі не є тривкі і що по дощи все повинна настати погода. А що як каже пословиця: „ранїшний дощ і танець старої баби нїколи довго не тревають“, про те зміни дощу на погоду належало ожидати леда хвилина. Зрештою сяк чи так, дощ чи погода, ми не могли сидїти на місци в опущеній колибі, серед сьвіжо поперевертаних дерев, не маючи в додатку навіть доброї води. Жерельце іменно випливаюче зараз коло колиби мало за богато всякого рода хробачків з хвостиками і без хвостиків, що жваво бігали по єго днї та плавали на всї сторони у водї. Перед ужитєм води треба було для відділеня єї від хробачків дуже довго цїдити єю і переливати обережно з одного начиня в друге, щоби не напити ся водиці на густо. Так ми зібрали ся і в час коли зернистий дощ зменшив ся в густу росу, рушили вишуканою вчера стежкою великим лїсом в гору. Тимчасом дощ падав раз сильнїйший, раз слабший. Хвилево переставав, то знов падав. Все таки перерви межи дощами були чим раз довші і довші, а часами показувало ся навіть сонце. В решті сонце засьвітило добре, а рівночасно ми війшли на дуже вигідну стежку, що з малої Марішевскої перевела нас на велику. При переходї коло хреста під Шпицями добре віправ нас ще один дощ — сего дня вже послїдний. Дальша дорога на хребет Шпиців, здовж одного з жерельних поточків Прута, була вигідна хоч стрімка і хоч намоклї одячи, особливо манти, причиняли нашому ладункови чимало ваги.

На верху Шпиців (1866 м.) зняв наш ґенеральний фотоґраф д. Кравець вид стрімких скал а підчас того ми були сьвідками цїкавого атмосферичного явища. Хмари, що з них ще перед хвилею падав дощ, зґруповані в більші або менші тумани, плили під нашими ногами, понад сусїдні низші гори. Кожда хмара допливши до могутного чорногорского пасма повзла маленьку хвилину по єго збочу, а потім нагло змінювала свій повзаючий рух прямовисно до гори в теплїйші, розігріті сонцем верстви воздуха. Тут вітер від полудня розбивав стиснену сиву мраку в фантастично уформовані білі облаки і ті шибуючи вже високо понад нами заслонювали хвилево і легонько припікаюче сильно сонце. Досить довго ми придивляли ся тому прямовисному підношену мрак, втїшені дуже тою проявою, бо она вказувала нам, що слота втратила вже свою силу та що тепер настало сильнїйше тиснене воздуха, а з ним прийшло царство погоди.

(Дальше буде).

Телеґрами

з дня 26. жовтня.

Чернівцї. „Буковина“ дістала від пос. Н. Василька отсю телеґраму: Як голова клюбу укр. послів з Буковини прошу зазначити ласкаво в „Буковинї“, що ми (що инакше а мильно представили деякі часописи) не просили о принятє в члени галицкого укр. клюбу, отже очевидно клюб сей не міг також відкинути такої нашої просьби.

Віденъ. На нинїшнім засїданю палати послів зголосили наглі внесеня п. Евген Левицкий в справі управильненя язикового закона законодатною дорогою, а пос. Будзиновский в справі дорожнї живности. — Мінїстер судівництва предложив начерк закона в справі службових договорів торговельних помічників.

Віденъ. На нинїшнім засїданю палати послів має бути предложений буджет на 1910 рік, який виказує недобір в висотї 52 міл. корон.

Для прикрашеня комнат і Читалень!

ТАРАС ШЕВЧЕНКО в домовинї і МОГИЛА ШЕВЧЕНКА над Днїпром

Картини Сластьона виконані в артист. інститутї Анґерера у Віднї у величинї 24+30 cm. можна набути в книгарнї Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, Ринок ч. 10; за 80 сотиків без пересилки, за 1 К з пересилкою (franco). Прибуток з розпродажи жертвував радн. Ол. Барвіньский на памятник Т. Шевченкови в Київі.

ОПОВІСТКА.

Подаю до відомости Вч. Клира, що сими днями опустила печатню моя нова **Педаґоґія** або **Наука о вихованю**, обнимаюча 425 сторін. Ріжнить ся она від Педаґоґії моєї з р. 1891. яко твір відрубний, уложений після моїх академічних викладів педаґоґічних. Цїна сеї книжки 4 кор. Отримати єї можна або у мене (Львів, ул. Домса ч. 5) або в книгарнях львівских: ім. Шевченка, Ринок ч. 10 і Ставропигійскій, ул. Руска 3.

У мене або в тих книгарнях можна отримати також мої: Проповіди **Недїльні** (4 кор.), — **Празничні** (4 кор.), — **Нові Празничні** (3 кор.), — **Похоронні** (4 кор.), — **Страстні** (1 кор. 40 с., — **Науки на Май** (3 кор.).

Примічаю, що згадані висше **Проповіди Празничні** суть творами від себе зовсїм ріжними, самостійними, подаючими науки о предметах, маючих цїлком инші теми. Суть то отже два відрубні циклї проповідничі.

Названі **Науки на Май**, числом 31, викладають поодинскі чесноти, яких взірцем єсть для нас Пресв. Діва Мария. Ті науки могуть бути добре ужиті **на всякий празник Богородичний**.

З високим поважанєм

Др. Ів. Бартошевский

проф. університету.

96 (4—5)

Важне для Селян!

Від 500 до 1500 К машина до виробу цементового промислу. Одна машина виробляє дві дахівки на раз, **денно 500 штук. Цегол 1500 до 3000 штук денно.**

На складї:

Дім комісово-торговельний

І. Зубика

18(12—?) **Львів, ул. Млинарска ч. 2.**

РУСИНИ! Жадайте у всїх трафіках, ортеговлях і крамницях лише туток і паперців з першої галицко-рускої фабрики Евгена Біліньского в Збаражи.

З доходу сеї фабрики йде 35% на будову церкви в Сеняві, 10% на школи і бурси тов. педаґоґічного, а 5% на сироти і вдови по сьвященниках.

Держім ся поклику:

Свій до свого!

Colosseum

в пасажи Германів

при ул. Соняшній у Львові.

Нова сензацийна програма

від 16. до 30. жовтня 1909.

Щоденно о 8. год. вечер представленє В недїлї і сьвята 2 представленя о 4. год. по пол. і о 8. год. вечером. Що пятницї **High-Life** представленє. Білєти вчаснїйше можна набути в конторі Пльона при ул Кароля Людвика ч. 5.

Юлїй Майнль

ЛЬВІВ

ул. Академічна 2 а

КАВА

ГЕРБАТА

КАКАО

ЧОКОЛЯДА

92 (4 - 12)

Бюро учительске і службове

Марії Нємчиновскої, Львів, площа Академічна 3.

Др. Богдан Барвіньский:

Зїзд галицкого князя Данила з угорским королем Белею IV. в Прешбурзї 1250 р. Історично-критична аналїза. Львів 1901. 16° ст. 18. — Цїна 10 сот.

Прешбурський зїзд в справі спадщини по Бабенберґах. (Причинок до історії великого австрийского безкоролївя). Львів 1903. 8° ст. 27.— Цїна 30 с.

Жиґимонт Кейстутович, великий князь Литовско-руский. Історична моноґрафія. Жовква 1905. 8° ст. XIV+170. -- Цїна 2 К.

Zygmunt Kiejstutowicz, książę starodubski. Львів 1906. 8° ст. 28. — Цїна 50 с.

Bogurodzicza dzewicza а історичні висновки д ра Щурата. (В інтересї історичної правди). Львів 1906. мала 8° ст. 41. — Цїна 20 с.

Історичні причинки. Розвідки, замітки і материяли до історії України-Руси. І. Жовква 1908 мал. 8° ст. 170. — Цїна 2 К.

Історичний розвиток імени українсько-руского народу. Львів, мал. 8° ст. 41. Цїна 40 с.

Pieczęcie książąt halicko-włodzimierskich z pierwszej pol. XIV. w. Краків 1909. мал. 8° ст. 22. Цїна 40 с.

Pieczęcie bojarów halicko-włodimierskich z pierw. połowy XIV. w. — вел. 8° ст. 4. Львів. Цїна 5 сот.

Дістати можна в книгарнї Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові, Ринок 10.

Видає і відповідає за редакцию **Семен Ґорук.**

З друкарнї В. А. Шийковского.

KUL